

Seat No. : _____

TI-114

B.Com. Sem.-I

May-2013

102-Human Resource Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

૧. (અ) માનવ સંસાધન સંચાલનની વ્યાખ્યા આપો અને તેનાં લક્ષણો વર્ણવો. ૬
- અથવા**
- માનવ સંસાધન આયોજનને અસરકર્તા પરિબલો ચર્ચો.
- (બ) આધુનિક સમયમાં માનવ સંસાધન સંચાલનનું મહત્ત્વ સમજાવો. ૪
- અથવા**
- સફળ માનવ સંસાધન સંચાલકના આવશ્યક ગુણો જણાવો.
- (ક) માનવ સંસાધન આયોજનના ફાયદા ટૂંકમાં ચર્ચો. ૪
- અથવા**
- માનવ સંસાધન સંચાલકની વિવિધ ભૂમિકાઓ અંગે ટૂંકમાં ખ્યાલ આપો.
૨. (અ) કર્મચારીની આધુનિક પસંદગીની પ્રક્રિયા વર્ણવો. ૬
- અથવા**
- તાલીમના ફાયદા વર્ણવો.
- (બ) તાલીમ અને વિકાસ કઈ રીતે જુદા છે ? તે સંક્ષિપ્તમાં સ્પષ્ટ કરો. ૪
- અથવા**
- માનવ સંસાધન વિકાસ માટેની ગમે તે ચાર પદ્ધતિઓ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (ક) ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે એક) ૪
- (૧) આધુનિક સમયમાં માનવ સંસાધન વિકાસ માટેની જરૂરિયાત
- (૨) તાલીમની મર્યાદાઓ
૩. (અ) કામગીરી મૂલ્યાંકન એટલે શું ? તેના હેતુઓ વર્ણવો. ૬
- અથવા**
- સિનિયોરીટી આધારિત બઢતી પ્રથાની તરફેણ અને વિરુદ્ધની દલીલો વર્ણવો.

- (બ) ટૂંકમાં સમજાવો : માનવ સંપત્તિના હિસાબોનો ખ્યાલ ૪
- અથવા**
- કામગીરી મૂલ્યાંકનના વિવિધ મૂલ્યાંકનકારો અંગે ટૂંકમાં જાણકારી આપો.
- (ક) કર્મચારી બદલી માટેનાં વિવિધ કારણો જણાવો. ૪
- અથવા**
- ઔદ્યોગિક જુસ્સાનું મહત્ત્વ ટૂંકમાં સમજાવો.
૪. (અ) કાર્ય રચનાને અસર કરતાં વિવિધ પરિબલો વર્ણવો. ૬
- અથવા**
- કાર્ય વિસ્તૃતીકરણ અને કાર્ય સમૃદ્ધિકરણ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો.
- (બ) ગુણવત્તા વર્તુળના વિવિધ હેતુઓ ટૂંકમાં વર્ણવો. ૪
- અથવા**
- કાર્યજીવનની ગુણવત્તા માટેની મહત્ત્વની શરતો ટૂંકમાં ચર્ચો.
- (ક) ગુણવત્તા વર્તુળના વ્યવસ્થાતંત્રીય માળખાની ટૂંકી સમજૂતી આપો. ૪
- અથવા**
- ટૂંકમાં સમજાવો : કાર્યરચના અંગેનો વૈજ્ઞાનિક સંચાલન અભિગમ.
૫. નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યોમાં ઉત્તર આપો : (દરેક પ્રશ્ન એક ગુણ) ૧૪
- (૧) માનવ સંસાધનનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
- (૨) “માનવ જરૂરિયાત દર્શાવતા કોઠા” શા માટે તૈયાર કરવામાં આવે છે ?
- (૩) મજૂર ફેરબદલી દર શું સૂચવે છે ?
- (૪) માનવ સંસાધન આયોજનની મુખ્ય મર્યાદાઓ દર્શાવો.
- (૫) કર્મચારી ભરતીના મહત્ત્વના બાહ્ય પ્રાપ્તિસ્થાનો જણાવો.
- (૬) માનવ સંસાધન વિકાસના કોઈપણ ચાર લક્ષણો જણાવો.
- (૭) યોગ્યતાના ધોરણે બઢતી એટલે શું ?
- (૮) કર્મચારી અપકર્ષના કારણો જણાવો.
- (૯) ઊંચા જુસ્સામાં ફાળો આપતા પરિબલોના નામ લખો.
- (૧૦) ‘કાર્ય પુનઃરચના’નો ખ્યાલ ટૂંકમાં સ્પષ્ટ કરો.
- (૧૧) ‘કાર્યજીવનની ગુણવત્તા’ ખ્યાલની મુખ્ય મર્યાદાઓ દર્શાવો.
- (૧૨) ગુણવત્તા વર્તુળનો આરંભ સૌ પ્રથમ કયા દેશમાં થયો હતો ?
- (૧૩) માનવ સંસાધન વિકાસના ક્રિયાત્મક કાર્યો જણાવો.
- (૧૪) વૈજ્ઞાનિક ભરતીનો ખ્યાલ શું સૂચવે છે ?

Seat No. : _____

TI-114

B.Com. Sem.-I

May-2013

102-Human Resource Management

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) Give definition of Human Resource Management and describe its characteristics. **6**

OR

Discuss the various factors affecting Human Resource Planning.

- (b) Explain the importance of Human Resource Management in modern times. **4**

OR

State the essential qualities of a successful Human Resource Manager.

- (c) Discuss briefly the benefits of Human Resource Planning. **4**

OR

Give brief idea about various roles of human resource manager.

2. (a) Describe modern selection procedure of employee. **6**

OR

Describe the advantages of Training.

- (b) How training and development are different ? Clarify it briefly. **4**

OR

Explain in brief any four methods of Human Resource Development.

- (c) Write short note (any **one**) : **4**

(1) Need for Human Resource Development in modern times.

(2) Limitations of Training

3. (a) What is Performance Appraisal ? Describe its objectives. **6**

OR

Describe the arguments in favour of and against the seniority base promotion policy.

(b) Explain in brief concept of Human Resource Accounting. **4**

OR

Give information in brief about various Appraisers of Performance Appraisal.

(c) State various causes for employee transfer. **4**

OR

Explain the significance of industrial morale in brief.

4. (a) Describe various factors affecting Job Design. **6**

OR

Explain the difference between Job Enlargement and Job Enrichment.

(b) Describe briefly various objectives of Quality Circles. **4**

OR

Discuss in brief the important conditions for quality of work life.

(c) Give brief explanation of organizational structure of Quality circles. **4**

OR

Explain in brief Scientific Management approach to Job Design.

5. Answer the following questions in **one/two** sentences (Each question carries **one** mark) **14**

(1) Clarify the concept of Human Resources.

(2) Why “Manning Tables” are prepared ?

(3) What does Labour Turnover Rate indicate ?

(4) Mention the main limitations of Human Resource Planning.

(5) State the significant external sources of employee recruitment.

(6) State any four characteristics of Human Resource Development.

(7) What is promotion as per efficiency ?

(8) State the causes of employee demotion.

(9) Write names of factors contributing to high morale.

(10) Clarify the concept of ‘Job-Redesign’ in brief.

(11) Mention main limitations of the concept “Quality of Worklife”.

(12) In which country Quality circles was started first ?

(13) Enumerate the operative functions of HRM.

(14) What does the concept of scientific recruitment indicate ?